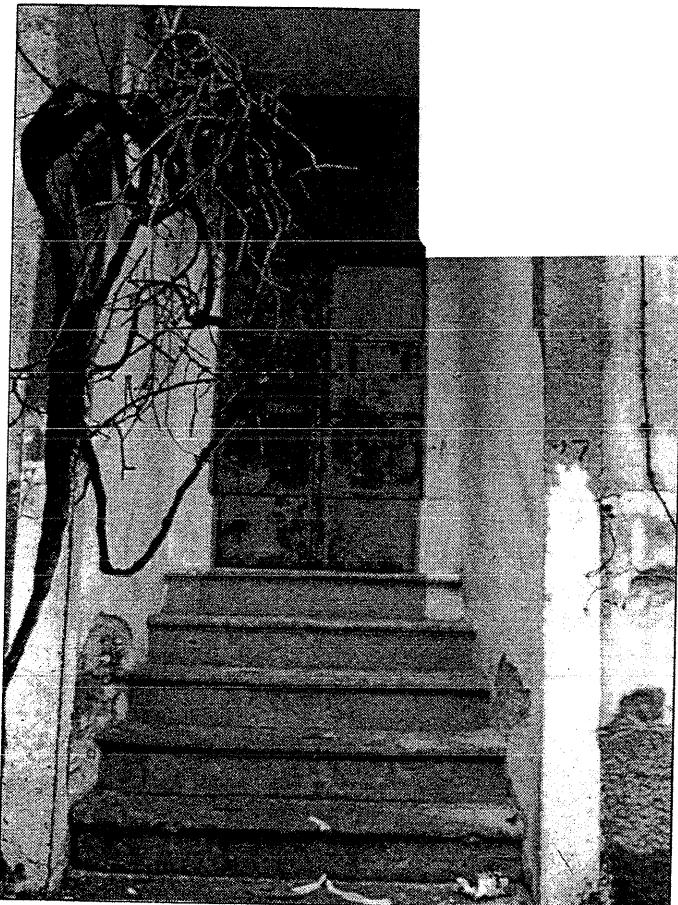

αντίλαδος ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ
«ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ»

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 8-10 1ος ΟΡΟΦΟΣ
106 78 Αθήνα

ΤΕΥΧΟΣ 20

1995

αντίλαδος

ΤΗΣ ΒΡΙΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΒΡΙΣΑΓΩΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ
«Ο ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ»

ΤΕΥΧΟΣ 20

1995

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ-ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Θ. ΝΙΚΕΛΛΗΣ	Κ. ΚΩΣΤΑΣ
Β. ΣΚΙΑ	Κ. ΣΚΙΑ
Β. ΨΑΡΙΑΝΟΣ	Α. ΦΩΤΕΙΝΟΣ
Κ. ΚΛΕΟΝΙΚΗ	Β. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
Εκδόσεις ΠΙΕΛΕΚΑΝΟΣ
Σόλωνος 114 - 1ος όροφος
ΤΗΛ.: 38.18.129 - 38.44.284
FAX: 38.28.938

Υπεύθυνο σύμφωνα
με το νομό¹
το Διοικητικό Συμβούλιο

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΓΡΑΜΜΑ»
Ζ. Πηγής 31 - 106 81 Αθήνα
Τηλ.: 38.07.703

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δραστηριότητες του Δ.Σ. του Συλλόγου Αθηνών	1
"ΑΓ. ΚΩΝ/ΝΟΣ"	2
Οι Ξώπορτες	2
Παραδοσιακά Επαγγέλματα του Χωριού	5
Γλώσσα - Ιστορία και Πολιτισμός	7
Παλαιά Ονόματα Γυναικών του τόπου μας	8
Χειμωνιάτικο Βράδυ	9
Η ζωή στην Αθήνα, η ζωή στο χωρίο	9
Παρέα με τον Όμηρο	10
Η Πατατά	10
Καρπανούστρα	12
Στο Νίκο Φιλίππου	12
Στην άλλη ζωή, ω Αφροδίτη	12
Ιππικός Σύλλογος Βρίσας	13
Φυσιολατρικός Σύλλογος Βρίσας	14
Γραφικοί τύποι του χωριού μας	15
Κοινωνικά	16

Φωτογραφία εξωφύλλου
Πόρτα από οικία του χωριού μας: Ό,τι
απέμεινε από την παλιά καλή εποχή ...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΘΗΝΩΝ "ΑΓ. ΚΩΝ/ΝΟΣ".

Την Κυριακή 5 Φεβρουαρίου, πραγματοποιήθηκε η Ετήσια Γενική Συνέλευση του Συλλόγου Βρισαγωτών Αθήνας και η κοπή πίτας για το καλό του χρόνου. Παρευρέθηκαν γύρω στα 80 μέλη του Συλλόγου και ενημερώθηκαν για τα οικονομικά και τις δραστηριότητες του Συλλόγου.

Α) Τα οικονομικά μας βρίσκονται σε αρκετά καλή κατάσταση εφ' όσον το ποσόν του ταμείου ανέρχεται στο 1.500.000 δρχ. Οι δραστηριότητες επίσης των μελών είναι αξιόλογες, εφ' όσον με ενέργειες του Θεολόγου Νικέλη κατορθώσαμε να διεκδικήσουμε και να παραλάβουμε από το Υπουργείο Πολιτισμού το ποσό του 1.000.000 (ενός εκατομμυρίου) δραχμών για την επισκευή και διατήρησην του καμπανιαριού, το οποίο παρουσιάζει προβλήματα. Επίσης, μας ανακοινώθηκε ότι θα πάρουμε άλλες 300 χιλ. (τριακόσιες χιλιάδες), για διάφορες εκκρεμότητες του Συλλόγου μας.

Β) Το Δ.Σ. του Συλλόγου ερχόμενο σε επικοινωνία με τον πρόεδρο της Κοινότητας, κ. Δημήτριο Σιγιώργη, συζήτησε τις άμεσες εκκρεμότητες της Κοινότητας και υποσχέθηκε τη συμπαράσταση της Κοινότητας στα άμεσα προβλήματά μας. Ήδη έχει ειδοποιηθεί η Αρχαιολογική Υπηρεσία για τη μελέτη του Καμπαναριού και την πλεκτροδότηση του Παλιόπυργου, εφ' όσον γίνονται ανάλογες εργασίες διατήρησής του.

Είναι αναγκαίο να διατηρήσουμε ό,τι αξιόλογο υπάρχει στο χωριό μας. Επίσης, το Δ.Σ. θα έλθει σε επαφή με όλους τους φορείς του χωριού για καλύτερη συνεργασία και άμεσο αποτέλεσμα των εργασιών και εκδηλώσεων.

Έγινε αναφορά στο Γραφείο του

Συλλόγου στην Αθήνα, που βρίσκεται στην οδό Νικηταρά 8-10, και το οποίο θα δεπουρήσει εντός του Μαΐου. Αφού γίνονται οι κατάλληλες προεργασίες, θα σταλλούν επιστολές για ενημέρωση της έναρξης του γραφείου.

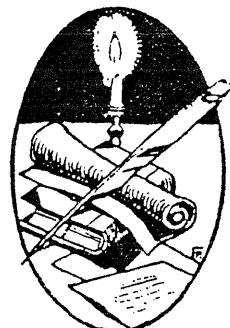
Γ) Επίσης, εντός του Μαΐου θα διοργανωθεί πμερίστια εκδρομή. Ελπίζουμε και περιμένουμε τη συμμετοχή σας. Για την ακριβή πμερομηνία θα σας ειδοποιήσουμε έγκαιρα.

Δ) Αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί ο καθιερωμένος "χορός του Πλατάνου", τον Αύγουστο, καθώς και μία βραδιά "Disco" για τη νεολαία μας. Ο Σιράτος Ποδηματής διαθέτει τη "Disco Arena" με ελάχιστη συμμετοχή του Συλλόγου. Οι ακριβείς πμερομηνίες θα ανακοινωθούν εντός του Ιουνίου.

Αφού ακούστηκαν οι προτάσεις των μελών, η συνέλευση τελείωσε με το μοίρασμα της πίτας και των ποτών.

Οι πίτες και τα ποτά ήταν προσφορά της κ. Βαρβάρας Σκιά στη μνήμη του συζύγου της και της κ. Καφαλούκου Κλεονίκης, επίσης στη μνήμη του πατέρα της, Στρατή Καφαλούκου.

Το Δ.Σ.

ΟΙ ΞΩΠΟΠΡΤΕΣ

Βαρβάρα Σκιά

Πόσο μ' αρέσουν οι μεγάλες εξώπορτες που έχουν τα χωριά μας. Με τα πέτρινα κασαλίκια τους οι περισσότερες, τα δυο μεγάλα κρηπιδεία τους και την ταάγκρα που πατάς και τις ανοίγει διάπλατα. Και τότε ένας ολόκληρος κόσμος βρίσκεται μπροστά σου. Έχουν αυτό το χάρισμα οι μεγάλες ξώπορτες. Δε μπορούν να κρύψουν τίποτα στο μεγάλο άνοιγμά τους. Και από πάνω η κεραμιδοσκεπή, ο-λόκληρο σπιτάκι, να τις προφυλάει και μαζί τους περαστικούς σε ώρα βροχής. Εκεί γίνονται οι κούνιες, στη μεσιά τους, που πάνταν από κορμό δέντρου. Περνού-σαμε το σκοινί και από κεί πετούσαν ψηλά τα παιδικά μας όνειρα μαζί με τα ομαδικά τραγούδια.

Χρόνια και χρόνια αυτές οι μεγάλες ξώπορτες στα χωριά μας άνοιγαν κι έκλειναν για να μπουν μέσα τα ζωντανά, που γνώριζαν το καθένα τη δική του και πολλές φορές σαν πάνταν κλειστή καθόταν απ' έξω περιμένοντας. Και μετά ένα σούσουρο γινόταν με το ποιο θα πρωτομπεί, κι όλα έτρεχαν στο μεγάλο καλκωματένιο καζάνι να πιουν, ενώ ξύπναγαν τις κότες που είχαν κοιμηθεί από τα μεσημέρια, κι ύστερα όλα πισύκαζαν. Απόμεναν τα ζωντανά ν' αναχαράζουν κι άλλη χολή δεν είκαν. Απ' έξω ο κόσμος του χωριού, οι ίδιοι βηματισμοί, οι ίδιοι άνθρωποι, χωρίς καμιά αλλαγή, μέρα

έμπαινε μέρα έβγαινε.

Όταν τ' απόβραδο χαμπλώνε, οι πόρτες έκρυβαν συνωμοτικά παιδιά που κυνηγιόντουσαν στα σοκάκια και ακούγονταν ξεθαρρεμένα και πνικτά νεανικά γέλια. Όμως, αργά τη νύχτα της Κυριακής, όταν την αγάπη την πρόδιναν για μια άλλη και δινόταν λόγος γι' αρραβώνα, τ' αγυιόπαιδα που είκαν σχέση μ' όλα αυτά και τ' άγουρα χρόνια τους πλημμύριζαν από νεανική τρέλα, έπαιρναν έναν κουβά ασβέστη και πασάλειβαν τις εξώπορτες, σημάδι πως "έφαγες τη χυλόπιτα". Βέβαια, όσοι το περίμεναν κάθονταν από πίσω και μόλις τους έπαιρναν καμπάρι άνοιγαν την πόρτα φουριαστά να τους κυνηγήσουν. Μα οι πόρτες έπαιρναν φόρα και πετούσαν στα γρήγορα τον ασβέστη. Δεν κρατούσε κανείς κακία, έθιμο του χωριού το "θάσιο" κι ο απόκοκος για μια αγάπη που έσβησε.

Άλλαξαν οι ανάγκες, άλλαξαν και τα χωριά μας. Τώρα τα σπίτια έχουν διαμορφωθεί αλλιώς κι όσοι έχουν φύγει κι έρχονται μόνο για το καλοκαίρι, φυσικό είναι να μην έχουν ζωντανά, μα κι αυτοί που μένουν, τα πηγαίνουν έξω απ' το χωριό. Οι πόρτες σιγά σιγά μίκρυναν, μα κι όταν ανοίγεις καμιά από κείνες τις παλιές, ανοίγει διάπλατα σε αυλές με λουλούδια. Κι εκεί νιώθεις πως το παρελθόν, έστω και σαν ανάμνηση, έρχεται να δέσει με το παρόν γύρω απ' τις μεγάλες ξώπορτες που ακόμα αντιστέκονται στο χρόνο.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Όλος ο κόσμος του χωριού το χειμώνα ασκολούταν με τις ελιές, και η ελιά και το λάδι πάταν π πρώτη βάση της οικονομίας μας. Υπήρχαν, όμως, μέχρι πρόσφατα και άλλα επαγγέλματα. Δυο φούρνοι που δούλευαν με ξύλα έβγαζαν ψωμί, αν και λίγοι το αγόραζαν, μια και τα μισά σπίτια ζύμωνταν κι είκαν φούρνους που τους άναβαν με

ξερά κλαδιά από τις ελιές που είχαν πάντα στις αυλές τους. Στους φούρνους της αυλής έκαναν και τα ντόπια γλυκά ταψιού, πλατσέδα, μακαρόνες, σαμσάδες αλλά και παξιμάδια από κριθάρι. Τα μπακάλικα είχαν απ' όλα τα τρόφιμα. Χαλβά έφτιαχναν οι δυο χαλβατζίδες του χωριού, ο μπάρμπα Θοδωρής ο Τσέλεκας κι ο μπάρμπα

Ταξειδις. Μέσα σε μεγάλο καζάνι δούλευαν το ταχίνι, κι ώστερα τό επλαθαν παρέλια και πάρες που τα στόλιζαν με γαλακτούσια κρωματιστά και τα πήγαιναν στα πανηγύρια και κάθε Κυριακή έχω από την εκκλησία.

Κρέατα υπήρχαν, τα δε σφαγεία και κρεοπωλεία πάταν μέσα στους δρόμους της αγοράς του χωριού. Είκαν ένα κινητό πάνκο κι έσφαζαν πρόβατα συνήθως και κατσίκια, σπάνια και κανένα βόδι ή μο-σχάρι. Εκεί που είναι τώρα η Αγρο-τολέσκη υπήρχε ένα σκεδόν χαλασμένο οίκημα που πάταν κονάκι, δηλαδή τούρκικο κρατητήριο και είχε ένα φουρνο και μια συκιά. Εκεί κρέμαζαν και έγδερναν τα ζωντανά. Συνέκεια πουλούσαν. Αυτό γινόταν Σάββατο και πιο πολύ την Κυριακή, και γύρω εκεί που σφάζαν, όλα τα σκυλιά του χωριού μαζεύονταν να τους δώσουν κανένα άντερο να φαν κι αυτά. Τα σκυλιά τότε πάταν αδέσποτα, γύριζαν μέσα στους δρόμους. Πολλές φορές ερχόταν η αστυνομία και τους έριχνε φόλες.

Επίσης είχαν άφθονα ψάρια, ωραία και φρέσκα, από τις βάρκες που υπήρχαν στα Βατερά και από τις τράπες που τραβούσαν φουρνέλο απάνω στην άμμο. Έβγαζαν τα δίκτυα έξω στη στεριά και μέσα στο σάκο του δικτυού πάταν τα ωραία και ολοζώνταν ψάρια, ειδικά η μαρίδια η μαύρη και το μαριδάκι που πετούσε, όταν το έρριχναν πάνω στην ολοκάθαρη αμμουδιά των Βατερών, για να κάνουν τη διαδογή. Από κεί τα μανάβικα ήθελαν να τα τρέξουν αμέσως με τα γαϊδουράκια. Επίσης, ίσια μέσα στον Πλάτανο του χωριού μας, στο μαχαλά το Λαγκάδι, εκείνα τα χρόνια γινόταν λαϊκή από ψά-ρια που τα έβγαζαν μερικοί φαράδες του χωριού και μόνο το xειμώνα. Αυτοί είχαν "μεταξωτά δίκτυα" και πουλούσαν τα ψάρια σκεδόν κρυψά και φτηνά, γιατί απαγορευόταν. Είχαν κεφάλια, λαυράκια, τσιπούρες, σάρπες και καμιά φορά μα-γιάτικα. Αυτή η λαϊκή πάντα γινόταν τα βράδια και οι φαράδες που έβγαζαν τα ψάρια κατοικούσαν σκεδόν στα μισά σπίτια στο Λαγγάδι.

Ήταν και οι τσαγγαράδες, που πάταν και

οι περισσότεροι από τους επαγγελματίες του χωριού, για να φτιάχνουν τα καινούρια παπούτσια και να μπαλώνουν τα παλιά. Οι ραφτάδες να ράβουν τα ρούχα όλα, έτοιμα δεν υπήρχαν, οι κτίστες, οι μαραγγοί και οι πελεκάνοι, που κάθονταν μέσα στους δρόμους και πελεκούσαν τα σουβελίκια που έβαζαν στις πόρτες και στα παράθυρα. Ακόμα πάταν οι πεταλωτίδες, που έβαζαν πέταλα στα βόδια, τα μουλάρια και τα γαϊδούρια. Κάτω από τα πόδια των ζωντανών κάρφωναν πάνω στα νύχια πέταλα από σίδερα πλαστικά όσο πάταν το νύχι τους. Ήταν και οι δυο φα-ναρτζίδες, που έφτιαχναν τα λαδικά, τα φανάρια και τα λυκνάρια για το φως. Ακόμα, κάνα δυο σαμαράδες φτιάχναν σαμάρια για τα γαϊδούρια και τα άλογα, που πάταν οι κουρσές και τα φορτηγά της εποχής εκείνης.

Υπήρχαν και οι κτίστες, οι μαραγγοί και οι πελεκάνοι που κάθονταν μέσα στους δρόμους και πελεκούσαν τα σουβελίκια που έβαζαν στις πόρτες και στα παράθυρα. Οι ασβεστάδες πάλι έβγαζαν τις κατάλληλες πέτρες, τις συγκέντρωναν σ' ένα ίσιωμα και τις έκαναν καμίνι που το έβαζαν φωτιά και καιγόταν μέρες, για να γίνει ο ασβέστης, και όταν κρύωνε το άνοιγμα, φόρτωναν τον ασβέστη και τον πήγαιναν για πουλημα. Ήθελε τέχνη για να γίνει, και την ήξεραν ορισμένοι μόνο χωριανοί μας.

Οι συνθήκες επιβίωσης πάταν πολύ σκληρές για όλους και στα κεραμιδοκάμινα και τα τουβλάδικα και αυτωνών η ζωή πάταν άθλια. Καλοκαίρι, όλη μέρα μέσα στον ήλιο, από την ανατολή μέχρι τη δύση δούλευαν να κάνουν τη λάσπη κεραμίδια και τούβλα, όλα με τα χέρια. Και το φαγητό, ρύζι πιλάρι σκέτο και φασολάδα όλο το καλοκαίρι. Ήταν και δυο αγγειοπλαστεία, το ένα υπάρχει ακόμα, που κάναν κουμάρια για τη μεταφορά του νερού στα σπίτια και κούπες κωμάτινες για να τρώμε το φαγητό. Όλοι μαζί σε μια κούπα τρώγαμε γύρω γύρω δέκα - δώδεκα άτομα. Φτιάχναν και τουμπελέκια για να παίζουν και να χορεύουν.

Άλλοι χωριανοί πάγαιναν να βγάλουν ένα γομάρι ξύλα από σκίνα ή πουρνάρια για να πουλήσουν στα καμίνια να πάρουν ψωμί στα παιδιά τους. Για να πάρεις ένα ζευγάρι παπούτσια έπρεπε να δουλεύεις έξι με οκτώ μεροκάματα. Τα παιδιά το καλοκαίρι δεν ήξεραν παπούτσια. Ξυπόληπτοι περπατούσαμε και γέμιζαν τα πόδια μας από αγκάθια.

Ήταν και πολλοί ζευγάδες γεωργοί που ζευγαρίζαν τα χωράφια για να βγάλουν το σπάρι, το κριθάρι, τα ρεβύθια, τα κουκιά, τα φασόλια και τη ρόβη για τα βόδια. Άμα ζευγαρίζαν φώναζαν "Ααα Σαρή, ααα Κουμούρ", και τ' άλλα ονόματα των βοδιών για να τραβούν καλά το αλέτρι. Είχαν κι ένα ραβδί με μια βελόνα, "του τσεντρ'" για να κεντούν. Σπικωνόταν τη νύχτα να αλέσουν το ρόβη και να βά-λουν τα βόδια να φάνε τις αυγές, γιατί όλη μέρα τραβούσαν υποτικά το αλέτρι. Το καλοκαίρι θερίζαν με τα χέρια και με τα δρεπάνια τα στάρια και τα κριθάρια.

Μετά τα πηγαίναν δέματα στα αλώνια και εκεί πάλι με τα μουλάρια ή τα βόδια γυρίζαν γύρω γύρω, τσαλαπατούσαν τα zώα τα δέματα καλά και όταν έπαιρνε αέρας άρχιζαν το λίχνισμα. Πετούσαν ψηλά το άκυρο να καθαρίσει από τον καρπό και να το παν στα σπίτια τους για σοδειά. Όσο τους περίσσευε το πουλόναν.

Ανοιξιάτικες δουλειές ήταν τα καπνά. Θέλαν να σπικωθούν το πολύ πρωί να παν στις πρασιές, που ήταν πάντα απέξω από το χωριό, να βγάλουν το φυντάνι και να ξεκινήσουν για τα οργωμένα από το κειμώνα χωράφια. Για τα καπνά γινόταν ειδικό δργωμα. Τα παλικάρια με τις τσάπες τραβούσαν "καρίκι", αυλάκι, κι οι κοπέλες από πίσω φυτεύαν τον καπνό, κι ακολουθούσε συνίθως ο πιο μικρός στον ταιφά, που τα πότιζε λίγο τα φυντάνια. Σε δυο μήνες περίπου άρχιζε το μάζεμα του καπνού, φύλλο φύλλο, από τον κορμό, αφού σπικώνονταν νύχτα και πήγαιναν στα καπνοχώραφα, για να μνη τους βρει η ζέστη, γιατί είχε πια αρχίσει το καλοκαίρι. Από εκεί πήγαιναν στο

χωριό, όπου γύρω γύρω είκαν τα "τσαρντάκια", και κάθονταν και περνούσαν το φύλλο ένα σε μια πλατιά και μακριά βελόνα και στη συνέχεια σε σπάγγο που ήταν δεμένος σε καλάμι. Μετά το κρέμαγαν στον "κρεμανταλά" για να ξεραθούν, κι Αύγουστο ή Σεπτέμβριο έρχονταν οι έμποροι να τα αγοράσουν με τις τιμές που ήθελαν αυτοί. Πολλές φορές τους τα έβγαζαν και άχροστα και πήγαινε ο κόπος τους χαμένος.

Τα πρόβατα και τις κατσίκες του χωριού τα βόσκην οι τρεις τσοπάνδες. Οι δυο μάζευαν τα πρόβατα του χωριού, ο καθένας έξω από τό σπίτι του στο Λαγκάδι, κι ο τρίτος τις κατσίκες στα Πά-παρα στο Παγώνι. Όταν ερχόταν η ώρα, τα πηγαίναν για βοσκή και το βράδυ, τα φερναν πίσω στο χωριό και τα zώα τραβούσαν για τα σπίτια του. για τη δουλειά αυτή τους πληρώναν με το μήνα, και τον καιρό που τα zωντανά ζευγάρωνταν τους έδιναν επιπλέον ένα μπνιάτικο, ή, όποιος είχε, έδινε καρπό στο «γαμπρό», όπως έλεγε ο μπάρμπα Γιάννης ο αλόρτος. Είχαν δικαίωμα να πηγαίνουν για να βοσκήσουν σ' όλα τα κτήματα. Υπερα βγίκε νόμος ο καθένας να βοσκεί στο δικό του χωράφι, κι έτσι έσθησαν οι τσοπάνδες.

Τα νέα τα μάθαιναν από τον τελάλη, που έβγαινε το βράδυ στον Πλάτανο και όπου είχε στέκια, καφενεία - έλεγε φωναχτά ότι είχε να ανακοινώσει η Κοινότητα, για αγοραπωλησίες και για τα zώα που κάθηκαν. Τελάληδες ήταν ο μπάρμπα Γιάννης ο Βογιατζής και ο μπάρμπα Μι-χάλης ο Αιβαλιώτης.

Πολλά απ' αυτά τα επαγγέλματα έχουν πια εξαφανιστεί και σ' άλλα έχει αλλάξει ο τρόπος δουλειάς. Τότε οι άνθρωποι του χωριού περνούσαν με ότι έβγαζαν κι έφτιαχναν οι ίδιοι με τα χέρια τους. Πολύ λίγα πράγματα αγόραζαν. Ήταν μια κλειστή κοινωνία, αλλά δική τους, πολύ δική τους.

Αντιώνης Φωτεινός
Επιμελεία: Κατερίνα Σκιά

ΓΛΩΣΣΑ - ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ονόματα και ονομασίες της Βρίσας

(Στοιχεία από σχετικό βιβλίο που γράφεται)

Αν μπορούσαμε να μάθουμε τη ξεκασμένη ιστορία που κουβαλούν μαζί τους τα ονόματα των ανθρώπων, των τόπων και των πραγμάτων, θα μπορούσαμε να έχουμε αποκρυπτογραφήσει πολλά από τα μυστικά που είναι θαμμένα στη γη που είναι καμένα στο χρόνο που κύλησε· και ίσως θα είκαμε φωτίσει κάποιες πλευρές της πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής και γενικότερα της πολιτιστικής ζωής των ανθρώπων που έζησαν στο μικρό μας τόπο με τη μεγάλη ιστορία και τη μακρόχρονη εθνική συνέχεια.

Η γλώσσα μας η τρισκιλιόχρονη από τον Όμηρο ως τις μέρες μας, δε σταμάτησε ούτε στιγμή να μιλιέται από τους ανθρώπους σ' αυτόν τον τόπο, να εκφράζει τους καπμούς και τα βάσανά τους, τα ντέρτια και τα κασαβέτια τους, τις χαρές και τα μεράκια τους, να συνδέει τα παλιά με τα τωρινά, να αδερφώνει τους ανθρώπους και τις φυλές που πάνε κι έρχονται ασταμάτητα πάνω στο Αιγαίο. Η γλώσσα μας είναι η ψυχή μας· εκεί μέσα κρύβεται η δύναμη μας, η μεγαλοσύνη και η ευγένεια της ψυχής μας· εκεί έχει αποθησαυριστεί ολόκληρη η γνώση μας κι έχει καταγραφεί η ιστορία των ανθρώπων, η μικρή και η μεγάλη.

Κάθε λέξη και μια ιστορία πανάρχαιη σαν το Διόνυσο το Βρησαγενή, σαν τη Βρισπίδα και το Αχιλλοπήγαδο· παλιά σαν τα ονόματα των γιαγιάδων και των παπούδων μας: Υπερμάχω (Περμαθούλα), Μελισσονή, Καντακουζνή (Κουζνή), Παλαιολογού (Παλογού), Πουλχερία, Ρήγαινα, Σκαρλάτω, Κομνηνός και

Λάσκαρης.

Ονόματα που διασώζουν ακόμα, όταν μνημονεύονται - σήμερα πια μόνο από τον παπά του χωριού - κάτι από τη λάμψη και το μεγαλείο των βυζαντινών αυτοκρατόρων και της αριστοκρατίας του μεσαιωνικού ελληνισμού.

Και άλλες λέξεις σαν τα αρχαία νομίσματα, μισοφαγμένες και σκεπασμένες από τη σκουριά του χρόνου, που μιλίθηκαν πριν κιλιάδες χρόνια και βρίσκονται ακόμα στο σόμα του λαού και λάμπουν μόδις τις σκαλίσεις σαν ατόφιο μάλαμα: πνάτσια (πινάκια), λαρνάτσια (λάρνακες), τισρούλια (σερβούλια), πευκέλια (επεύχια), νάκαρ (ανω - καρώ), παγκίδες (πανυγκίδες), φνίτσια (φοινίκια), πλατσέδες (πλακούντες), αφάτσια (όμφακες), ρουπάδες [δρυπάδες - δρυπεπείς (ελαίαι)], ρουπάτσια (ρώπαξ - ρώπακες), δρίματα (δρίμαι - δριμείαι), δραπέτοι [δραπέτης (οίνος)], σκόδλωροι (συκο - χλωρίωνες), αφτόσμους [(επτάζυμος (άρτος)], μλι (μίλον=πρόβατο), μέλαιγγας (μελάγγειος), αρχιέται (ορχείται).

Και ονομασίες τόπων που άλλαξαν χρήση μέσα στους αιώνες, έχασαν την κλωρίδα και την πανίδια τους, πέρασαν σ' άλλους αφέντες, μεταμορφώθηκαν με άλλα έργα και κτίσματα. Έτσι στις Τσικρινιές δεν είναι κατάφυτα από μυρίκες (ρίχια). Στις Μαστιές χάθηκαν οι μαστιχιές από φωτιά ή άλλη αιτία, ενώ στο απέναντι υπούργειο, τη Χίο, συνεχίζουν να ευδοκιμούν και να διαφημίζουν το μυρωμένο τόπο. Στις Αποφωλιές δεν φωλιάζουν πια αετοί και στα Μελίσσια δεν υπάρχει ούτε μια κυψέλη.

Στα λειμουνάρια (λειμώνες, λειμωνάρια) και στα λιθάδια δεν βόσκουν κοπάδια.

Στη Μανταλωμένη ούτε πόρτα ούτε μάνδαλος κλείνει το δρόμο στους χωρια-

νούς για την περιοχή του Παλιόπυργου και των Χασίων (Φέουδο το 14ο και 15ο αιώνα των Γετελούζων και αργότερα τσιφλίκια τούρκων γαζήδων, βετεράνων, του τούρκικου στρατού). Η Μαχμούτη και ο Τγάς (του Αγά) ανήκουν σήμερα σε Βρισαγώτες. Στης Λουβιαρούδας το Λαγκάδι δεν απομονώνονται πια οι λεπροί του χωριού (λώθα - λωβιάρπες). Και σ' Αλδώνια δε μαζεύονται πια οι θημωνιές του χωριού να περιμένουν τον τούρκο φοροεισπράκτορα της δεκάτης να τα δεκατίσει.

Στην Ορυνή ξεράθηκαν οι ορνοί (ερινεοί) που τους αρμάθιαζαν περνώντας τους στο βούρλο να ουρνιάσουν στους απέραντους "στσιώνες" (συκεώνες) του χωριού.

Μόνο στο Μπλό (στον Πιλό) συνεχίζουν ακόμα και σήμερα να βγάζουν πλόκχωμα για νεμέδες (τούβλα) και κεραμίδια, λαγήνες και πακνιώτες (παχυνιώτες, όπου έβαζαν το παχύ, το χοιρινό).

Χάθηκε κι ο πυκνός Πευκώνας στην Πευτσιανή και ο Λόγγος στη Ζήνα με τους θεόρατους πρίνους και τις Μπιμπλιές (Μπιμπιλιές). Υπάρχουν ακόμα κάποιες ονομασίες τόπων παράξενες, με καρένη ίσως για πάντα την ιστορική τους προέλευση ή τη σχέση τους με ονομασίες ανθρώπων, φυτών ή ζώων, όπως τα Σκωρεμένα ή Σκωρεμένος που δεν ξέρουμε ποιοι, πότε και γιατί σκωρέθηκαν. Πέθαναν από φοβερή αρρώστια, πανούκλα ή κολέρα, ή από φονικό μαχαίρι Τούρκων ή Κουρσάρων; Της Βατάνας η Συκιά με το καρένο πια γυναικείο όνομα, η Ψαλιδομάτη με το αινιγματικό όνομα, της Χήρας το σοκάκι που μας υπενθυμίζει τη δύσκολη ζωή της κήρας, που γίνεται ακόμα δυσκολότερη στο χωριό. Και η Αραβαντινού! Ποιος πήτων ο χωριανός με το επώνυμο αυτό που δόξασαν μεγάλοι νομομαθείς, καθηγότες Πανεπιστημίου, λόγιοι, καλλιτέχνες και Τραπεζίτες;

Τι σημαίνουν τα ονόματα Αλιάζ, Κλους, Πλαϊτή, Καναίτης, Σκάφες,

Πατούμενη, του Μουσταφά ο Λάκκος; Τι σχέση έχουν τα Γαρδούμια με τη γαρδούμπα (Γαρδούμιον) κι ο Σανταλιώτης με τα σάνδαλα;

Και τα οικογενειακά ονόματα των χωριανών μας δεν δείκνουν πια το σπερινό επάγγελμα ή το αξίωμα που είχε ο αρχηγός της οικογένειας· μας βοηθούν μόνο να φανταστούμε τους μακρινούς δρόμους που περπάτησαν οι παππούδες κι οι προπάπποι μας και τον αγώνα που έκαναν για να επιβιώσουν σε χρόνια τυραννισμένα κάτω από ντόπιους και ξένους δυνάστες.

Οι Καλαπτζίδες δεν είναι πια γανωτήδες, ούτε οι Μπογιατζήδες βαφιάδες. Κι οι Καλπακτζίδες δεν κατασκευάζουν καλπάκια, καλύμματα για το κεφάλι. Οι Ποδηματζίδες και οι Τσαγκαρήδες δεν κατασκευάζουν παπούτσια.

Φράγκοι δε λέγονται πια οι ράφτες που ράβουν πανταλόνια και Σαλβαράδες όσοι ράβουν τα σαλβάρια, δηλ. βράκες.

Οι Τσαμουράδες δεν ανακατεύουν πια τη λάσπη να κτίσουν τα λασπώτικα σπιτια του χωριού (camur στα τούρκικα σημαίνει λάσπη).

Οι Νταγλήδες κατέβηκαν από τα βουνά (dagli = ορεσείβιος).

Οι Μπαλτζίδες δεν είναι μελάδες (bal = μελί) κι οι Πετράδες δεν δουλεύουν στις μυλόπετρες των μύλων.

Οι Μπαλήδες δεν κάνουν κουμάντο στους εργάτες (bali = αρχεργάτης) κι οι Μαρινέληδες δεν είναι ναυτικοί.

Οι Καπετανήδες δεν είναι πια καπετανίοι κι οι Ντουμπαντζήδες τυμπανιστές.

Οι Μουτάφηδες δεν είναι σκοινάδες κι οι Μπαξεβάνηδες κρπουροί. Οι Ρομαντζήδες δασοφύλακες κι οι Πορτογλήδες λιμενοφύλακες. Ούτε οι Κοτσαμπάσοδες προεστοί, οι Κυργιατζήδες αγωγιάτες και οι Πίρπιρήδες καλλπέχνες. Οι Μπάσοδες δεν είναι αξιωματικοί (basi = αρχηγός, επικεφαλής) κι οι Λιναρδήδες λιναράδες. Οι Τσουμάδες δεν είναι

μαγκουροφόροι (comak=μαγγούρα) και οι Τσολάκηδες μονόχειρες (colak= μονόχειρας). Μόνο οι Μεϊμάρπδες διατηρούν ακόμα και σήμερα τη σχέση τους με την Οικοδομική Τέχνη (meimar = αρχιτέκτονας).

Και οι σημερινοί απόγονοι των Σάμιων, των Χιωτίδων και Χιωτέλποδων, των Ψαριανών και των Κουταλιανών, των Αθηνιών, των Μοριανών, των Σκαλοχωριτών, των Μανιατών, των

Παρακοιλιωτών, των Ιππιωτών δε θυμούνται πια αν ο φόβος, η αγάπη, η ανάγκη ή η ελπίδα για μια καλύτερη ζωή έφερε το μακρινό τους πρόγονο στο χωρίο μας από τη Σάμο, τη Χίο, την Κούταλη, τα Ψαρά, την Αθήνα, τη Μόρια, το Τσουκαλοχώρι ή Σκαλοχώρι, τη Μάνη, τα Παράκοιλα, το Ίππιος και άλλους από την Κρήτη, την Ήπειρο και την Πελοπόννησο, το Αιβαλί και το Καραμπουρνού.

Βασιλης Ψαριανός

ΠΑΛΑΙΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

«Πες τ' όνομα σου . Πώς σε φώναζαν η μάνα σου κι ο κύρης σου.

...Κανείς δεν έμεινε ανομάτιστος ποτέ απ' τους ανθρώπους

...μόδις παιδιά οι γονιοί γεννήσουνε τα ονοματίζουν όλα.

(Ομήρου Οδύσσεια θ. 550-554)

Στη Λεσβιακή οικογένεια η γυναίκα είκε ξεχωριστή θέσην. Απολάμβανε ιδιαίτερο σεβασμό σε αντίθεση με άλλες επαρχίες της Πατρίδας μας. Η τιμητική αυτή θέσην αποτυπώθηκε στις ονομασίες που έδιναν οι ψαράδες στις βάρκες τους, στη θέση της γυναικάς στο Λεσβιακό νοικοκυριό, μέχρι τη θέση της στις αγροτικές δουλειές που πήγαινε και ερχόταν πάντα καθάλα στο υποζύγιο.

Στο κατάλογο που ακολουθεί γίνεται ετυμολογία γυναικείων ονομάτων του τόπου μας, που επιβίωσαν ως τις αρχές του αιώνα μας, από την εποχή του Βυζαντίου, των Φράγκων και της Τουρκοκρατίας.

Βλούτινα, από το λατινικό γυναικείο όνομα Voltinia. Εξ ίσου πιθανό η Βλούτινα να σημαίνει ξανθούλα από το Ιταλικό blondina και στα γαλλικά blondine = ξανθούλα, ευγενική νέα.

Γραμματική, θηλυκό του γραμματικός = αυτός που έχει επίδοση στα γράμματα.

Σε Λεσβιακά πρωτοχρονιάτικα κάλαντα ακούγονται οι παρακάτω στίχοι: Άν έχει κόρη έμμορφη - γραμματικός τη θέλει, κι αν είναι και γραμματικά - πολλά προικιά γυρεύει.

Το Πιρμαθιά και υποκοριστικό Πιρμαθούλ' θηλυκό του περιμαθής, αυτός που αγαπά τη μάθηση.

Κουσνή ή κουζνή από τη σύντμηση του Βυζαντινού επωνύμου «Κατακουζνός».

Μισνή κατά τον ίδιο τρόπο από το Βυζαντινό επώνυμο «Μελισσονός - Μελισσονή».

Μιταξουτή, από το οικογενειακό επίθετο Βυζαντινών «Μεταξωτός».

Παλουγού και Παλουγίνα από το Παλαιολογού και Παλαιολογίνα που προέρχεται από το οικογενειακό Βυζαντινό επίθετο Παλαιολόγος.

Σκαρλάτ' (Σκαρλάτη) από τη μεσαιωνική λέξη σκαρλάτος=πορφυρένιος, λέξη δανεισμένη από το αραβικό saqirlat = πορφυρός.

Πουλχερία από τη λατινική λέξη pulchra = καλή, ευπρεπής, ωραία.

Επί Τουρκοκρατίας αρκετά γυναικεία ονόματα προέρχονταν από Τούρκους τιτλούχους.

Σουλτάνα, η γυναίκα του Σουλτάνου.

Στρατγού, Στρατηγού, η γυναίκα του Στρατηγού.

Κατίνα, από τη τουρκική λέξη kadin = η πρώτη κυρία του σπιτιού. Σχετικό και

με τη ρουμάνικη λέξη Kadina = σύζυγος Τούρκου αξιωματούχου.

Αμιρσούδα, η γυναίκα του Εμίρη (Αμίρη), υποκοριστικό του Αμίρισα.

Πρήγαινα, η γυναίκα του Ρήγα.

Τα ονόματα Κατίνα, Αμιρσούδα και Ρήγαινα σήμερα μετεξελίχθησαν σε Αικατερίνη, Μυρσίνη και Ειρήνη, που δεν

έχουν όμως καμία σχέση με τα αρκικά τους.

Το όνομα Μυρσίνη προέρχεται από το αρωματικό θάμνο, συχνό στη Λεσβιακή γη, Μυρσινιά ή Μυρσίνα.

(Βοηθόματα: Μυριόθιβλος του Φωτίου, Λεξικό Δ. Δημητράκου, Το Πλωμάρι του Γ. Γιανουλέλη).

21/3/95 Κων/νος Κώστας

ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟ ΒΡΑΔΥ

Της Βαρβάρας Σκιά

Χειμωνιάτικο Βράδυ και παγωνιά. Απόψε τα παιδιά μαζεύτικαν νωρίς. Το κρύο είναι πολύ και δε σπκώνει αστεία. Η μπτέρα καίρεται που πλήθαν όλα κοντά της νωρίς απόψε και προσπαθεί να τα βολέψει να ζεσταθούν. Τα δυο πιο μικρά θέλουν να καθίσουν πάνω στο δαυλό μέσα στη γωνιά και η μπτέρα γελάει και λέει πως θα καπνιστούν, μα δεν πειράζει, αφού το θέλουν. Μόνο να προσέχουν να μη ρίξουν το λασίνι στην άκρη της γωνιάς που είναι γεμάτο νερό για να κόβει λίγο η κρυάδα του. Γιατί προπαντός ο πατέρας δε μπορεί να πιει παγωμένο, κι όταν καμιά φορά ξεχάσουν να το βάλουν κο-ντά στη φωτιά λέει πως είναι μπούζι το έρμο, θαρρείς μοναχό τ' τσιμάτι. Μα αυτήν την ώρα είναι στον καφενέ και η μάνα σαν την κλώσα που μαζεύει γύρω της τα κλωσοπούλια προσπαθεί να κάνει τις δουλειές και να μιλά και στα παιδιά. Και εκείνα τα πιο μικρά έχουν ένα γούνστο ... Τα πιο μεγάλα, πιο απαγορικά, θέλουν να κάνουν σκανταλιές και κείνη, για να τα κατασυάσει, τους λέει για νεράιδες ξωτικές που χόρευαν, για δράκους, μα που ήταν γεμάτοι καλοσύνη μπροστά στην αγαπημένη τους και της κουβαλούσαν λογίς λογίς πετράδια από τα βάθη της γης όπου έσκαβαν όλη μέρα. Τα παιδιά συνεπαρμένα την ακούν κι ο νους τους ταξιδεύει μαζί με τα

λόγια της μάνας σε κόσμους φανταστικούς κι ανεξερεύνητους.

Μα ακούγεται να χτυπά η πόρτα. Το παραμύθι μένει στη μέση. "Θα μας το τελειώσεις;" "Ε ναι, ναι" λέει εκείνη και σπκώνεται να κατεβεί κάτω να δει ποιος είναι. Κάτι κουβέντες ακούγονται, και όταν σε λίγο ανεβαίνει η όψη της είναι αλλαγμένη. "Ποιος ήταν μπτέρα;" ρωτάνε και κείνη δίχως να πει ποιος, λέει: "Ο φτωχός να μη γεννιέται". "Γιατί μάνα;" "Τέτοια ώρα, με τούτον τον ψοφόκαιρο πήρε να μας φέρει ακνοί μια κωριανή. Αχ η καπμέν", δε θα είκαν να φαν φαίνεται και πήγαν στο γιαλό να βγάλουν τίποτα να το μοιράσουν στα σπίτια να τους δώσουν άλλος κομμάτι φωμί κι άλλος λίγο λάδι. Γι' αυτό πήρε τώρα. Η καπμένη, κοτζάμ κοπέλα, τέτοια ώρα να χτυπά τις πόρτες να μοιράζει ακνοί. Και τι να τη δώσουν; Άντε και να τη δώσουν κατιπά, μια μέρα είναι;". Και σαν να μιλούσε σε μεγάλους κι όχι σε παιδιά, "Κι ύστερα σου λεν πως όλοι πεθαίνουν, και πλούσιοι και φτωχοί, μα οι πλούσιοι πεθαίνουν μια φορά, αλλά οι φτωχοί κάθε μέρα".

Δεν ήθελα πια κανείς ούτε να πει ούτε να ακούσει για παραμύθι. Μια κρύα νύχτα, όταν πεινάνε και κρυώνουν άνθρωποι, ούτε τα μικρά παιδιά δε θέλουν να συνεχίσει το παραμύθι.

Η ζωή στην Αθήνα, η ζωή στο χωριό

Για τους ανθρώπους της επαρχίας η Αθήνα παραμένει πάντα η πόλη με τις πολλές διεξόδους και τις πολλές ευκαιρίες.

Ανάμεσα στα "επιχειρήματα" της υπεροχής αυτής της πόλης είναι το θέατρο, ο κινηματογράφος, το Μέγαρο, η Λυρική ίσως, και μια σειρά εκδηλώσεις.

Συχνά είναι τόσο μεγάλος ο καμπός αυτών των ανθρώπων, που όταν μιλάς μαζί τους, ανακαλύπτεις ότι είναι πολύ πιο ενημερωμένοι για πράγματα που συμβαίνουν στη δικιά σου πόλη. Σου τηλεφωνούν και σου λένε, "τυχερή που θα πας στο θέατρο να δεις το "Γλάρο", ας πούμε, του Τσέχοφ ή την τάδε συναυλία που θα γίνει στην Αθήνα ...". Άσχετο αν εμείς δεν μπορέσουμε να πάμε, είτε λόγω έλλειψης χρόνου, είτε λόγω υπερβολικού κυκλοφοριακού κάσους. Άλιθεια, φίλοι μου, πόσες φορές την εβδομάδα, το μήνα, εκμεταλλεύμαστε τα προνόμια της Αθήνας; Με το κέρι στην καρδιά, ελάχιστες. Μες στην ημέρα εξαντλούνται οι αντοχές μας. Δεν φταινέ τόσο οι ώρες εργασίας, όσο ο χαμένος χρόνος κυκλοφορίας μέσα σε αυτήν την πόλη. Σε όσους επιμένουν ότι τα πάντα είναι θέμα απόφασης και σωστού προγραμματισμού, θα τους θυμίσω μία μόνο εικόνα που συκνά βλέπουμε στη διάρκεια της ημέρας, ειδικά τις ώρες αιχμής, για να μην προσθέσω τώρα το κειμώνα και τις άσκημες καιρικές συνθήκες. Κάθε έξοδος την ώρα της επιστροφής θυμίζει άθλο. Πάντα θυμάμαι τα λόγια των φίλων μή συγγενών που έρχονται για λίγο στην Πόλη "Πώς ζείτε εδώ μέσα;". Θόρυβος, καυσαέρια, σκοκοπα κορναρίσματα ... Όλα αυτά δείχνουν το στρες και τον εκνευρισμό των πολιτών. Βγαίνοντας έξω, νοσταλγείς το σπίτι σου. Να πρεμπ-

σεις, να διαβάσεις ένα βιβλίο ή ένα περιοδικό, να δεις μια ταινία στην τηλεόραση.

Οι ρυθμοί της καθημερινότητας μας έχουν κάνει αντικοινωνικούς.

Μη ζηλεύεις, λοιπόν, φίλε του χωριού τη ζωή της πόλης. Μπορείς και συ μέσα στην πρεμία σου να επιλέξεις μια βόλτα σε κοντική σου πόλη, ένα θέατρο, ένα κινηματογράφο, μια εκδήλωση. Δεν θα πιεστείς για το πρωινό σου ξύπνημα ή για να πας το παιδί σου στο σχολείο, γιατί είναι κοντά και δεν θα έχεις το άγκος της διαδρομής.

Θα τελειώσεις τη δουλειά σου και θα βγεις μια βόλτα στο καφενεδάκι του χωριού σου, για ένα ούζο και μια φιλική συζήτηση.

Ενώ εμείς θα γυρίσουμε στο σπίτι και θα κλειστούμε μπροστά στην τηλεόραση, για να ακούσουμε ότι θέλουν τα μέσα ενημέρωσης, χωρίς πολλές επιλογές λόγω σωματικής και πνευματικής κούρασης και λόγω απόστασης ενός φιλικού σπιτιού.

Καφαλούκου Κλεονίκη

Παρέα με τον Όμπρο

Όποιος γεννήθηκε στο χωριό μου είναι λίγο ποιποίς και λίγο αρχαιολόγος και ιστοριοδίφης και γλωσσολόγος· κι όχι μόνο οι σπουδαγμένοι αλλά κι οι ασπούδακτοι. Όπως όταν πιάναμε πολύχρωμες πεταλούδες έμενε το κνούδι τους στα δάκτυλά μας, έτσι όλοι μας έχουμε λίγη χρυσόσκονη στη ψυχή μας από το άγγιγμα του μύθου. Η Βρισπίδα και ο Αχιλλέας, ο πύργος με τη χρυσή κρεβατί που ύφαινε η βασιλισσα, τα Σχωρεμένα, οι Πειρατές, η Νιγκίδα, ο Άγιος Φωκάς με τ' αρχαία μάρμαρα, οι κρυμμένοι θησαυροί και τα χαμένα μεγαλεία ανακατώθηκαν στα παιδικά μας παιχνίδια και

στα όνειρά μας. Ακόμα και τώρα, κάθε φορά που γυρίζω στο χωριό, στο δρόμο για τον Άγιο Φωκά ψάχνω για την "Ικέλη χρυσείν Αφροδίτη", την ολόσιδια με τη θεά Αφροδίτη Βρισπίδα, όπως την αναφέρει ο Όμηρος στην Ιλιάδα. Γεννήθηκε άραγε εδώ στην αρχαία Βρίσα η κόρη του Βρισέα κι έπαιξε σ' αυτά τα ακρογιάλια; Και κάθε φορά σαν απάντηση έρχονται στο νου μου οι στίχοι του Σεφέρο από το "Βασιλιά της Ασίνης":

Κανένα πλάσμα ζωντανό τ' αγριπερί-
στερα φευγάτα

κι ο βασιλιάς της Ασίνης που τον
ψυρεύουμε δυο χρόνια τώρα

άγνωστος λησμονημένος απ' όλους κι
από τον Όμηρο

μόνο μια λέξη στην Ιλιάδα κι εκείνη
αβέβαιη

ριγμένη εδώ σαν την εντάφια χρυσή
προσωπίδα.

.....
Ο βασιλιάς της Ασίνης ένα κενό κάτω
απ' την προσωπίδα

παντού μαζί μας, κάτω από ένα
όνομα:

"Ασίνην τε Ασίνην τε"

Τρεις πόλεις τη διεκδικούν την κόρη,
που οι χάρες της ξεσήκωσαν πόλεμο
εμφύλιο μέσα στον πόλεμο της Τροίας,
ανάμεσα στον Αχιλλέα και τον Αγα-
μένονα: η Βρίσα η δικιά μας, η Λυρνησ-
σός κι η Πίνδασος της Τρωάδας· κι εκεί-
νη "ροδομάγουλη και χρυσομαλλούσα,
πανέμορφη σαν τις θεές", κρύβεται στον
ίσκιο του μύθου κα περνά ακατάδεκτη απ'
τα όνειρά μας. Και μεις, τα παιδιά του
χωριού, που μας αρέσει ακόμα να παί-
ζουμε με τους ίσκιους και τις νεράιδες τη
φωνάζουμε - έτσι για να την πειράζουμε -
Φρισαγίδα.

Κι ο θεός Διόνυσος τι γύρευε στην
άκρα της Βρίσας, "ο Βρησαγενής", μαζί
με τους θαλασσινούς, αυτός ένας θεός
του κρασιού και των αμπελουργών;
Μήπως ο "λέσβιος οίνος", το πιο γλυκό-

πιοτο κρασί των αρχαίων, που οι ολύμπι-
οι θεοί το ήθελαν στο τραπέζι τους, έβγαι-
νε από τ' αμπέλια της αρχαίας Βρίσας,
που ξεκινούσαν, καταπράσινο ποτάμι,
από την κοιλάδα του Ψαμμιοδύτη, κατέ-
κλυζαν την κοιλάδα που συντανιέται με
τον Αλμυροπόταμο, έφταναν στο Λειμού-
νάρι και στο Χοκλακιάρι κι από εκεί σκά-
λωναν στους λόφους πίσω από την Αγία
Κατερίνα, το Άπ - Γιάννη και μέχρι τον
Άγιο Φωκά;

Ποιος θα μας δώσει την απάντηση,
τώρα που τα κομμάτια του θεού κάπκαν
σ' ασθετοκάμινα και τ' αμπέλια ξεριζώ-
θηκαν πριν από αιώνες;

Μόνο το φεγγάρι το Βατεριανό, που
βγαίνει από το Λογαρά και βουτά πίσω
από τον Άγιο Φωκά, γεμίζοντας κάθε
βράδυ μαλάματα κι ασπίμια και τη θάλασ-
σα, ξέρει την αλήθεια και ξεκαρδίζεται
στα γέλια παίζοντας με τον εγγονό μου
στην πισίνα του "Κάμπινγκ Διόνυσος".

Καλοκαίρι 1994

Βασιλης Ψαριανός

Η Παταπιά

Ζούσε κάποτε στην πόλη ένας άνθρω-
πος πολύ δυστυχισμένος: είχε κάσει
πρώτα τη δουλειά του κι ύστερα έκασε
τους δικούς του. Ζούσε κλεισμένος στο
σπίτι του, απογοητευμένος από τη ζωή
του και πικραμένος από τους ανθρώπους.
Δεν έβγαινε πια έξω από το σπίτι του, δεν
άνοιγε ούτε τα παράθυρα, δεν έτρωγε,
μόνο τριγυρνούσε στα άδεια δωμάτια
περιμένοντας τον θάνατο να 'ρθει να τον
πάρει.

Μιαν αυγήν, μισοκοιμισμένος ακόμα,
άκουσε μια φωνή:

- Φύτεψέ με!

Άνοιξε τα μάτια του και κοίταξε γύρω
του παραξενεμένος. Δεν ήταν κανείς!

Άναψε το φως και κοίταξε στις άλλες κάμαρες. Θα τ' άκουσα στον ύπνο μου, σκέφτηκε, και γύρισε στο κρεβάτι του. Σε λίγο σύμως ξανακούστηκε καθαρά η φωνή:

– Φύτεψέ με!

Κι αυτή τη φορά ερχόταν από την κουζίνα. Πίνγε στην κουζίνα, στάθηκε στη μέση και αφουγκράστηκε. Η φωνή ξανακούστηκε να βγαίνει καμπλά από το ντουλάπι, εκεί που έβαζαν παλιά τα τρόφιμα.

Άνοιξε το ντουλάπι. Δεν υπήρχε τίποτα, παρά μόνο μια πατάτα ξεκασμένη από καιρό που είχε βγάλει μάτια, που έψαχναν με αγωνία λίγο χώρα να ριζώσουν.

Την πήρε στα χέρια του και την κοίταξε. Και τότε ξανακούστηκε η φωνή να βγαίνει από την πατάτα:

– Φύτεψέ με!

Παρά λίγο να την πετάξει από τα χέρια του τρομαγμένος. Κοίταξε γύρω - γύρω στην κουζίνα, ψάχνοντας να βρει μέρος να τη φυτέψει. Με την πατάτα στο ένα χέρι άνοιξε την πόρτα και βγήκε στη βεράντα. Εκεί υπήρχαν ένα σωρό ξεραμένα λουλούδια στις γλάστρες. Μόνο κάτι γεράνια πρασίνιζαν ακόμα. Βρήκε μια μεγάλη γλάστρα σαν βαρέλι, έσκαψε με το ένα χέρι, άνοιξε ένα λακκάκι, έβαλε την πατάτα και την σκέπασε με το χώρα. Πίνγε ύστερα κι έφερε δύο κανάτες νερό κι έριξε στη γλάστρα. Έριξε δυο κανάτες και στα γεράνια. Τότε θυμήθηκε το σχολικό βιβλίο της φυτολογίας, όπου έγραφε για την πατάτα ή το γεώμπολο, όπως αλλιώς την έλεγε. Ανέβηκε στο πατάρι. Εκεί σ' ένα σκονισμένο χαρτοκιβώτιο φύλαγε τα παλιά του σχολικά βιβλία. Μαζί με τη φυτολογία βρήκε και το φυτολόγιό του με ξεραμένα φύλλα και άνθη. Εκεί βρήκε φύλλα και λουλούδια από ανεμώνες, νιοματίες και φασολιές, σπόρους από πεπόνι, πλιόσπορους και βαμβακόσπορους. Εκεί στην παλιά φυτολογία διάβασε για τον τρόπο που πολλαπλασιάζεται η πατάτα, για τις ασθένειες και

τους εκθρούς της. Θυμήθηκε τότε που ταν παιδί και μάζευε λουλούδια και καρπούς από τα περιβόλια να τα πάει στην καθηγήτρια.

Για πρώτη φορά μετά από τόσο καιρό ηττήθηκε και βγήκε να πάει στην αγορά. Έπρεπε ν' αγοράσει λίπασμα και φυτοφάρμακα για την πατατιά του. Γύρισε κουβαλώντας δύο σακούλες με λίπασμα, φακελάκια με φάρμακα κι ένα ραντιστήρι.

Πρώτη φορά μετά από τόσο καιρό ένιωσε ότι πεινούσε. Πέρασε κι από το φούρνο κι αγόρασε ψωμί και γάλα.

Από κείνη τη μέρα ξυπνούσε πρωί - πρωί, έτρεχε στη βεράντα, έβαζε το αυτί του στη γλάστρα και αφουγκαζόταν.

Άκουγε από το βάθος της γλάστρας μας ανάσα σαν μωρού στη κούνια του κι αναγάλλιασε η ψυχή του. Σε μια θδομάδα έσκασε η πρώτη πράσινη μυτούλα κι ύστερα κι άλλες κι άλλες που γέμισαν ολόκληρη τη γλάστρα. Σ' ένα μήνα η πατατιά είχε πετάξει φύλλα και λουλούδια κι η γλάστρα πια δεν τη χωρούσε.

Πολύ συχνά τώρα έπαιρνε την καρέκλα του και καθόταν δίπλα στην πατατιά του κι άφηνε τη σκέψη του να γυρίσει στα χρόνια που ήταν παιδί κι ο πατέρας του στο χωριό του έπαιρνε μαζί του στο περιβόλι και κει γέμιζαν τα καλάθια με ντομάτες ζουμερές, δροσερά αγγούρια, ευωδιαστά πεπόνια, φασόλια με διάφορα σκόνητα και χρώματα.

Κάποιο δειλινό έτσι που καθόταν δίπλα στην πατατιά του, το αποφάσισε: Θ' άφηνε την τσιμεντένια πόλη. Θα γύρισε στο χωριό του πατέρα του. Θα καθάριζε το περιβόλι από τους αγριόβατους και θα το φύτευε με πατάτες. Θα συμμάζευε και το ρημαγμένο σπίτι του χωριού και κει στο τζάκι, θα 'ψωνε στη κόβολη της πατάτες του, που θα έβγαζε από το δίκο του περιβόλι.

Βασιλης Ψαριανός

ΚΑΜΠΑΝΟΥΣΤΡΑ*

Η Μάνα μας είχε παραμύθια
για την πείνα
το κρύο
τη στενοχώρια
του πόνου.

Η Μάνα μας έπλαθε κάτι πελώρια
ψωμιά
που δεν τέλειωναν ποτέ.

Κι άναβε μια θεόρατη φωτιά,
που την έλεγε "καμπανούστρα."

Έτσι μας τάιζε,
μας ζέσταινε,
έδιωχνε το φόβο και τη στενοχώρια,
μας γιάτρευε.

Έτσι μας μεγάλωσε.

Βασιλης Ψαριανός

* Από τον πρόλογο του βιβλίου
ΚΑΜΠΑΝΟΥΣΤΡΑ.

Στο Νίκο Φιλίππου

Στις 3 από τα μεσάνυχτα
νύχτα προφήτη - Ηλία σε σκότωσε
η μπχανή πάνω στην παραλία.
Οι φίλοι που σε είδανε τρέξανε
στους γονείς σου και ήλθαν απαρηγό-
ροι
να γιάνουν την πληγή σου.
Μα η πληγή ήταν βαθιά δεν
είχε σωτηρία. Ήταν της τύχης να
θαφτείς
σε αυτήν την πλικία, χάρε κακούργε
και άσπλαχνε τον σκέπασες με κώμα
που ακόμα δεν εχάρκε στέφανα κι
αρραβώνα.
Όλοι θα σε θυμούμαστε σε όλη τη
ζωή μας

πάντα θα κλαίνε τα μάτια μας και θα
πονά η ψυχή μας.

(το ποίημα γράφτηκε από την
Αφροδίτη - Κωνσταντίνου Βάσσου)

Στον αγαπημένο φίλο
και στην οικογένειά του
τους ευχόμαστε συλλυπητρία
Γιώργος - Γιάννης Χαχαδάκης.

Στην άλλη ζωή, ω Αφροδίτη

Στην άλλη ζωή, ω Αφροδίτη,
κάνε με όχι γυναίκα, μα μια ροδιά
που χορεύει τρελά σε μια βουνοπλαγιά
της Λέσβου
δίπλα στην πλατιά, ανίσυχη θάλασσα.
Δω μου βαθιές ρίζες να πίνω διφασμέ-
να
τους γλυκούς χυμούς της γης
τις μεγάλες καλοκαιρινές βραδυές
και παιχνιδιάρικα κλαδιά να γαργαλάω
τον αγέρα
τα χρυσά απογεύματα.

Στεμένε μου αύρες φορτωμένες με θυ-
μάρι και βασιλικό,
και βραδινή πάχνη από κρινάρια του
γιαλού.

Άσε με να νιώσω τα φρούτα να ωριμά-
ζουν
μέσα στη σκληρή, ροζιασμένη φλούδα
τους
που έχω φτιάξει για να τα προστατεύει
από τις κατσίκες που
περιπλανιώνται
και τις μέλισσες που αναζητούν το μέλι.

Στην άλλη ζωή, ω Αφροδίτη,
άσε με να υψώσω τα μπράσα μου για
να δεκτώ τα δροσερά παρθενικά φιλιά
της ανοιξιάτικης βροχής, και τις ζε-
στές, αλμυρισμένες αγκαλιές
της θάλασσας, που τις φέρνει ο βραδι-
νός αέρας.

Άσε με να έχω για μουσική τις χορδές του σαντουριού

από τα βουνά της Αγιάσου, και τα τραγούδια των γυναικών

που έρχονται τα σύκα και τις ελιές για να σοδιάσουν.

Άσε τα φύλλα μου να τρεμουλιάζουν σ' αναστενάγματα των εραστών

που αποστάζουν στα πόδια μου, και να τινάζονται

στο γέλιο των παιδιών που παίζουνε κρυφτό.

Θα φυλάξω όλα τους τα μυστικά,
και το γαϊδουράκο θα προστατέψω

από του Απόλλωνα την άγρια δόξα, και θα γίνω ο έμπιστος του.

Όταν τα πουλιά έρχονται απ' όλα τα νησιά

θα σταματώ για λίγο το χορό μου για να ρωτήσω για 'κείνους

που έχουν κοντοσταθεί στον ίσκιο μου,
έχουν φάει τους καρπούς μου, και συνέχισαν το ταξίδι τους

ρίχνοντας πίσω μια τελευταία τρυφερή ματιά.

27/03/94 Laurie Adkin
Μετάφραση, Κατερίνα Σκιά

ΙΠΠΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΡΙΣΑΣ

Πάνε περίπου 3 χρόνια από τότε που μερικοί νέοι του χωριού μας - λίγοι στην αρχή, περισσότεροι στη συνέχεια - με αγάπη και μεράκι για το άλογο, ίδρυσαν τον ΙΠΠΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΒΡΙΣΑΣ. Γνωστή σε όλους εμάς τους Βρισαγώτες η δράση των μελών του που, με πολύ κόπο, μεράκι και προπαντός προσωπική εργασία, κατέφεραν στο σύντομο αυτό χρονικό διάστημα να αναβιώσουν ένα παλιό έθιμο τόσο όμορφο δίνοντάς του συγχρόνως νέα στοιχεία. Όμως δεν σταμάτησαν εκεί. Προχώρησαν σε έργα που θονθούν στην καλύτερη διεξαγωγή της πανηγυρης του Αγίου Γεωργίου, και αναφέρομαι στην κατασκευή του υπόστεγου στο ομώνυμο εξωκλήσι, ένα έργο δαπανηρό, το οποίο άρχισε και τελείωσε μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα κάρπι στις άσκνες προσπάθειες όλων αυτών που πλαισιώνουν το σύλλογο.

Ποιος από μας λοιπόν έχει αμφιθολίες για το σύλλογο;

Ποιος είναι αυτός που δεν στέκεται αρωγός στις φιλότιμες προσπάθειες των μελών του;

Ποιος είναι αυτός του οποίου θα ζητιό-

ταν η θονθεία και δεν θα στεκόταν στο πλευρό του συλλόγου για την πραγμάτωση των στόχων του;

Η απάντηση είναι κοφτή: Κανένας ...

Και όμως. Η πέιρα και η αναδρομή στο παρελθόν διδάσκει ότι παρόμοιες προσπάθειες έτυχαν στο στόχαστρο λίγων κακόβουλων κακεντρεκών και προπαντός δειλών, οι οποίοι με σημαία τους όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά προβαίνουν σε πράξεις και ενέργειες ακαρακτήριστες, βλάπτοντας πάνω απ' όλα κάθε φιλότιμη προσπάθεια, σπιγματίζοντας κατ' επέκταση το χωριό μας και τους ανθρώπους του.

Έτσι και στην συγκεκριμένη περίπτωση, τα περιστατικά των τελευταίων ημερών ήλθαν να επιβεβαιώσουν με πανηγυρικό τρόπο τον κανόνα.

Μιλάω για τους βανδαλισμούς στο χώρο του Αγίου Γεωργίου και πιο συγκεκριμένα το σπάσιμο του σωλήνα μαζί με τη βρύση στο εσωτερικό του υπόστεγου, το βγάλσιμο της άλλης βρύσης και την εξαφάνιση τόσο των ξύλων που είχαν εναποθηκευτεί στον χώρο όσο και των δομικών υλικών που είχαν περισσέψει από την κατασκευή του υπόστεγου.

Δεν σταμάτησαν δύος εκεί. Προ-χώρησαν και στον ιερό χώρο, μέσα στο εξωκλήσι.

Πήρανε μια εικόνα του Αγίου Γεωργίου, δωρεά της οικογένειας Ευσ. Μιαούλη.

Δεν θέλω να επεκταθώ περισσότερο, γιατί τα γεγονότα αυτά και μόνο φέρνουν αρκετό συλλογισμό.

Αναρωτιέσαι για τα κίνητρα, για τις επιδιώξεις, για το διαταραγμένο ψυχικό κόσμο όλων αυτών που προξένησαν τους βανδαλισμούς και μια πράξη που αγγίζει τα

όρια της ιεροσυλίας.

Όμως ο σύλλογος δεν κάμπεται. Τα μέλη του δεν κάνουν πίσω. Μονιασμένοι προχωρούν, δημιουργούν, με οδηγό τη θεληση, το μεράκι, την αγάπη για το χωριό και τους ανθρώπους του.

Καμιά βέβηλη πράξη, κανένας βανδαλισμός δεν είναι ικανός να τους σταματήσει, γιατί ότι κάνουν το πιστεύουν και πηγάζει μέσα από την καρδιά τους, χωρίς να μπορεί να το ξεριζώσει η σπασμωδική κίνηση κανενάς.

Ένας Βρισαγώτης

ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΡΙΣΑΣ

Για τους Φυσιολάτρες

Αγαπητοί συγχωριανοί. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι θα σας δώσει χαρά η ίδρυση του φυσιολατρικού συλλόγου στο χωριό μας, με την επωνυμία "Λιμονάρι".

Ήταν μια ιδέα όλης της χειμωνιάτικης νεολαίας του χωριού μας με πρωτοπόρους τον Κων/νο Βάσσο του Σπυρίδωνος και τον Κων/νο Ψωμά. Στην πρόσκληση αυτή ανταποκρίθηκε όλο το χωριό, κι ενώ χρειάζονταν 21 προεγγραφές, σε ένα απόγευμα είχαν υπογράψει γύρω στους 35 χωριανούς, χωρίς καμία προσπάθεια. Είναι ο πρώτος σύλλογος που θα μείνει ακομμάτιστος.

Του δώσαμε την επωνυμία "Λιμονάρι" όχι βέβαια τυχαία. Ήταν η προσπάθεια διάσωσης του ποταμού μας στην περιοχή του κάμπου και προς τις εκβολές, που το χειμώνα όταν κατέβηκε ο ποταμός μετά από μια μεγάλη βροχή, έμοιαζε η όλη περιοχή σαν ένα μακρύ τραπέζι, στρωμένο με τραπεζομάντηλα και νάυλον σακούλες.

Για να είναι πιο δεμένη η όλη εικόνα, έπλεξ στη θάλασσα, στο λιμονάρι και ένα μεγάλο ψυγείο παγωτών Δελτα.

Ο κεντρικός δρόμος του χωριού μας

μαζί με τον κεντρικό των Βατερών, θέλουν μια μέριμνα δροσιάς με λουλούδια και διάφορα φυτά σε αψίδα που θα αλλάξουν την όλη όψη των δύο αυτών σημείων.

Ο σύλλογος είναι ακόμα στο ξεκίνημά του. Θα υλοποιήσουμε τους στόχους του. Εσείς μπορείτε να τον βοηθήσετε με πολλούς τρόπους, που ξέρετε ο καθένας καλύτερα από τον άλλον. Ένα τρόπο θα σας υποδειχνύμε: είναι να μην κλευάσετε την προσπάθειά μας, τους υπόλοιπους θα τους βρείτε.

Ευχαριστούμε το περιοδικό του συλλόγου "Άγιος Κωνσταντίνος" για την φιλοξενία.

Βάσω Νικολαΐδου

Γραφικοί τύποι του χωριού μας

Ποιος από μας τους νεότερους δεν θυμάται τον Δημότριο Συγιώργη (ή "Κύκλωπα"), τον Νικόλαο Διαμαντί (ή "Νικολάκ"), τον "Νίξ ολ ράϊτ" και τόσους άλλους ... Άνθρωποι καθημερινοί, γνήσιοι, αληθινοί, ξωμάχοι ζυμωμένοι με τη γη και την παράδοση, που ζήσαμε πλάι τους, χωρίς ποτέ να τους αξιολογήσουμε, τα παιδικά μας χρόνια. Και μόνο σήμερα, μέσα από την πληθώρα των διασωθέντων "ανεκδότων" τους, μπορούμε να θαυμάσουμε την πηγαία θυμοσοφία τους. Όπως το παρακάτω:

Καλοκαίρι του '67 και οι Συνταγματάρχες είχαν μπει για τα καλά στην ζωή μας, με το ... εθνοσωτήριο έργο τους. Στο χωριό μάς έστειλαν μια καλοντυμένη κυρία από το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών, που συνδέευε στην περιοδεία της ο Διοικητής Αγιάσου. Η κυρία άρχισε να ρωτά τους συγκεντρωμένους στον Πλάτανο χωριανούς για τα αιτήματα που είχαν από την "Κυβέρνηση", τα έσοδά τους, τις συνθήκες της ζωής τους και προχώρησε σ' έναν από τους

συνηθισμένους για κείνα τα χρόνια ύμνους προς την "Κυβέρνηση" και τα φιλοδαϊκά της προγράμματα. Δύσπιστοι και φοβισμένοι οι χωριανοί κοιτούσαν την ... εξουσία και δεν τολμούσαν να μιλήσουν. Σπάνια τότε από το κάθισμά του ο Δημότρης ο Συγιώργης, ο "Κύκλωπας", αγέρωχος κι ευθυτενής παρά τα χρόνια του, και αντί για απάντηση στις ερωτήσεις είπε:

«Ακούστε, κυρία μου, ένα παράδειγμα. Όταν ο αγροφύλακας συλλάβει ένα γάιδαρο για ζημιά, ορίζει στο αφεντικό του μέχρι να τον ξαναπάρει να πληρώνει 10 δρχ. την ημέρα πρόστιμο. Ε, η σύνταξη του αγρότη είναι κάτω από 10 δρχ. Να το μεταφέρετει, παρακαλώ, στην Κυβέρνησή σας». Οι χωριάτες, ξεθαρρέμενοι, ροήσανε ο ένας τον άλλο και είπαν μέσα τους «Μπράβο».

Άραγε, κατάλαβε πώς κυρία του Υπουργείου, ότι η "Κυβέρνηση" της αξιολογούσε τους αγρότες λιγότερο από ένα γάιδαρο;

Θ.Ν.

Πηγάδι, από τά παραδοσιακά του χωριού μας, που οι ντόπιοι ονομάζουν «Αχιλλιοπήγαδο», γιατί κατά τη λαϊκή

δοξασία σ' αυτό ξεδίψασε τη δίψα του ο Αχιλλέας. Δεν είναι σίγουρο αν ο γενναίος βασιλιάς των Μυρμιδόνων πέρασε απ'

εκεί, κατά το ταξίδι του προς την Τροία. Ίσως να πρόκειται για επιβίωση αρχαιότατου μύθου, από την αιολική αποίκιση της υδάσης από Βοιωτούς και Θεσσαλούς (ως γνωστό οι Μυρμιδόνες πάντα αρχαιότατος λαός της Θεσσαλίας, αλλά και ο Λέσβος, ο γαμπρός του Μάκαρος, του εγγονού του Δία και πρώτου αποικιστή της Λέσβου, πάντα γιος του Θεσσαλού πρώτα Λάπιθου και ως εκ τουτου θεσσαλικής καταγωγής).

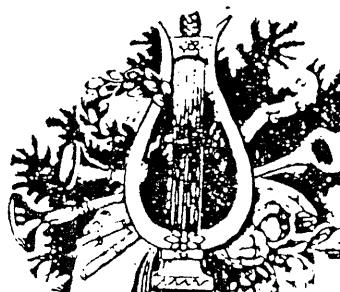
Η Πατατιά

(Παραμύθια για μεγάλους)

«Η ΠΑΤΑΤΙΑ» έχει δημοσιευτεί στο βιβλίο ΚΑΜΠΑΝΟΥΣΤΡΑ - Παραμύθια για μεγάλους - 1991 του Βασιλίη Ψαριανού. Το «Η μάνα μας είχε παραμύθια ...» είναι παραμένο από τον πρόλογο του ίδιου βιβλίου.

Από το προσεχές τεύχος θα υπάρχει μόνιμη σπίλη με τίτλο "Ιστορίες και θρύλοι του τόπου μας". Όποιος θέλει παρακαλούμε να γράψει τις αναμνήσεις του και να τις στείλει.

To Δ.Σ.

Κοινωνικά

Γεννήσεις

- Ο Μανώλης και η Ρηνούλα Κονταρίνη απέκτησαν αγόρι.
- Ο Σταύρος και η Κωνσταντίνα Κούτου απέκτησαν κορίτσι.
- Ο Κώστας και η Ευαγγελίας Ποδηματή απέκτησαν αγόρι.

Θάνατοι

Μαρία Γανώση
Ευαγγελία Φιλίππη
Ιωάννης Μυρμηγκιάδης
Γεώργιος Σπανός
Νίκος Φιλίππου
Αικατερίνη Κανδύλη
Ελένη Μπαλή
Κώστας Παπαδόπουλος
Μυρσίνη Μυρογιάννη
Κώστας Ανδρεαδέλης
Στέλιος Βερβάτης
Μαρία Κούσκου
Κώστας Πετράς
Παναγώτης Καλαϊτζής
Μαρία Ταξείδη
Έλλη Καρέτα
Χαράλαμπος Ταξείδης

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε τον κ. Γιώργο Πετρά για την προσφορά του στο Συλλόγο μας των 50 κιλ. δραχμών στη μνήμη του πατέρα του Κώστα Πετρά.

Τους Αφούς Κούσκου για την προσφορά τους σε ξυλουργικές εργασίες και έπιπλα για το Γραφείο του Συλλόγου Αθήνας.

Ένα ευχαριστώ επίσης στην κ. Φρόσω Παγωτέλη για τη συνεχή προθυμία και συμπαράσταση στις εκδηλώσεις και εργασίες του Συλλόγου μας. Τους ευχαριστούμε και τους ευχόμαστε πάντα υγεία.

To Δ.Σ.

**Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΑΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΝΕΙ
ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΚΔΡΟΜΗ
ΣΤΟΝ ΟΣΙΟ ΛΟΥΚΑ
ΣΤΙΣ 14/5/95
ΗΜΕΡΑ ΚΥΡΙΑΚΗ**

**Θα είναι μία ευκαιρία να βρεθούμε και
νά διασκεδάσουμε μαζί.**

Για πληροφορίες στο τηλέφωνο

98.22.764

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
«ΣΟΛΩΝ»
Σόλωνος 116 - Αθήνα
Τηλ.: 38.44.284

**ΘΕΟΛΟΓΟΣ ΝΙΚΕΛΛΗΣ
ΜΑΙΕΥΤΗΡ - ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ
ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΟΣ
Στουρνάρα 47 - Αθήνα
Τηλ.: 36.02.182**

**ΚΑΦΕ ΟΥΖΕΡΙ
«ΤΟ ΣΤΕΚΙ»
ΚΟΣΜΙΑ ΔΡΟΣΙΝΗ
ΤΗΛ.: 61307 - ΑΦΜ 45651105
ΒΡΙΣΑ - ΛΕΣΒΟΥ**

ΣΤΡΑΤΟΣ ΠΟΔΗΜΑΤΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΟΥΣ 16 - ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 70.17.780

ΜΕΣΙΤΙΚΟ
«ΚΝΩΣΣΟΣ»
ΚΤΗΜΑΤΟΜΕΣΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ
ΦΙΛΙΚΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ
Υπεύθυνοι ΚΑΦΑΛΟΥΚΟΥ ΚΛΕΟΝΙΚΗ
ΤΣΟΚΑΣ ΝΙΚΟΣ
Διεύθ. Γραφ.
Γούναρη 112 ΑΝΩ ΓΛΥΦΑΔΑ
ΤΗΛ.: 96.19.504 96.47.620
FAX: 96.26.958

ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ
ΨΗΣΤΑΡΙΑ
Λευκωσίας 40
Τηλ.: 86.26.566

**ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ - ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ**
Γ.ΤΣΑΤΣΟΣ - Ι. ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ
• Οργάνωση - Επίβλεψη Επικ/σεων
• Μηχανογραφική τύρποση βιθδίων
όλων των καπηγοριών
• Φορολογικές δηλώσεις - Συμβιβασμοί
• Συστάσεις - Λύσεις Εταιρειών κ.λπ.
ΘΗΣΕΩΣ 179 - ΚΑΛΛΙΘΕΑ -
ΤΗΛ.: 95.11.173 - 95.25.264

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΞΥΛΙΝΩΝ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ
ΑΦΩΝ Θ. ΚΟΥΣΚΟΥ
Τηλ.: 99.14.411

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΠΕΛΕΚΟΥ
Αρχιτέκτονας - Μηχανικός
Τηλ.: 0251 28992
Βασιλίδης 0252 61086

ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΙΚΕΛΛΗΣ
ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ - ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
Μπακοπούλου 11 - N. Ψυχικόν
Τηλ : 68.56.270